

Logiki opisowe

Description Logics (DL)

Grażyna Paliwoda-Pękosz

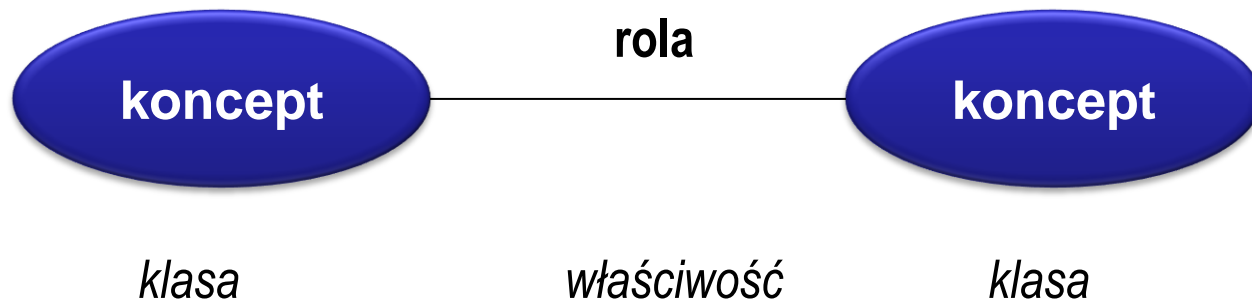
Plan wykładu

- Logiki opisowe – co to jest?
- Języki atrybutów
- Formalna semantyka DL
- Baza wiedzy DL
- Wnioskowanie
- Zastosowania i narzędzia

Logiki opisowe

- Rodzina języków reprezentacji wiedzy bazujących na logice
  - Opisują dziedzinę w terminologii conceptów (klas), roli (właściwości, związki) i instancji (individuals)
- Formalna semantyka
- Wnioskowanie

Terminologia

Podstawy

- Koncepty – zbiory jednostek
Person, Animal
(Doctor $\sqcup$ Lawyer)
- Role
hasChild
- Jednostki (stałe)
Jan, Polska
- Operatory

JĘZYK ATRYBUTÓW AL

$\mathcal{AL}$ - przykłady

Oznaczenia: atomic concepts (A), atomic roles (R),
C, D – koncepty

Koncepty złożone tworzymy przy pomocy: $\sqcap$, $\sqcup$, $\neg$, $\exists$, $\forall$

A   koncept atomowy

Person, Female

T   górny koncept (cała dziedzina)

$\perp$ dolny koncept (zbiór pusty)

$\neg A$ negacja (atomic negation!)

$\neg$ Female

$C \sqcap D$ przecięcie

$\text{Person} \sqcap \text{Female}$

$\text{Person} \sqcap \neg \text{Female}$

R atomowa rola

hasChild

$\forall R.C$ ograniczenie wartości

$\text{hasChild}.T$

$\text{Person} \sqcap \forall \text{hasChild}.\text{Female}$

$\text{Person} \sqcap \forall \text{hasChild}.\perp$

$\exists R.T$

$\text{Person} \sqcap \exists \text{hasChild}.T$

RODZINA JĘZYKÓW

$ALC - AL + C$ możliwość negacji złożonych
konceptów

$\neg(\text{Person} \sqcap \text{Female})$

$\neg(\forall \text{ hasChild.}(\text{Female} \sqcap \text{Student}))$

$\mathcal{S}$ – $\mathcal{ALC}$ z właściwością przechodniości ról

$\mathcal{H}$ hierarchia ról

$\text{hasDaughter} \sqsubseteq \text{hasChild}$ (rdfs: subpropertyOf)

$\mathcal{O}$ wartości nominalne

$\{\text{Polska}\}$ (owl:hasValue, owl:oneOf)

$\mathcal{I}$ odwrotne role

isChildOf , hasChild

$\mathcal{N}$ ograniczenia na liczby $\geq nR$, $\leq nR$

$\geq 2\text{hasChild}$, $\leq 3\text{hasChild}$ (owl:Cardinality, owl:MaxCardinality)

$\text{Person} \sqcap (\geq 2\text{hasChild.T})$

$\text{Person} \sqcap (\leq 1\text{hasChild} \sqcup (\geq 4\text{hasChild} \sqcap \exists\text{hasChild.Female}))$

$\mathcal{Q}$ kwalifikowane ograniczenia liczebnościowe (Qualified Number Restrictions, Qualified Cardinality Restrictions (OWL 1.1))

$\geq 2\text{hasChild.Doctor}$

$\mathcal{F}$ ograniczenia na role funkcjonalne

$\leq 1\text{hasMother}$

$\leq R$ role zwrotne i niezwrotne, rozłączność ról

$(\mathcal{D})$ typy danych

Zachodzi równoważność

$$A \sqcup B \equiv \neg(\neg A \sqcap \neg B)$$

$$\exists R.A \equiv \forall \neg R. \neg A$$

$$\mathcal{S} + \mathcal{H} + \mathcal{I} + \text{QNR}(\mathcal{Q}) = \mathcal{SHIQ}$$

$\mathcal{SHIQ}$ podstawa W3C's OWL Web Ontology Language

- OWL DL $\mathcal{SHIQ}$ poszerzony o wartości nominalne ($\mathcal{SHOIQ}$)
- OWL Lite $\mathcal{SHIQ}$ z funkcjonalnymi ograniczeniami ($\mathcal{SHIF}$)

SEMANTYKA DL

Semantyka bazuje na logice pierwszego rzędu, definiowana przez **interpretacje**

$$\mathcal{I} = (\Delta^{\mathcal{I}}, \mathcal{I})$$

$\Delta^{\mathcal{I}}$ - **dziedzina** (niepusty zbiór)

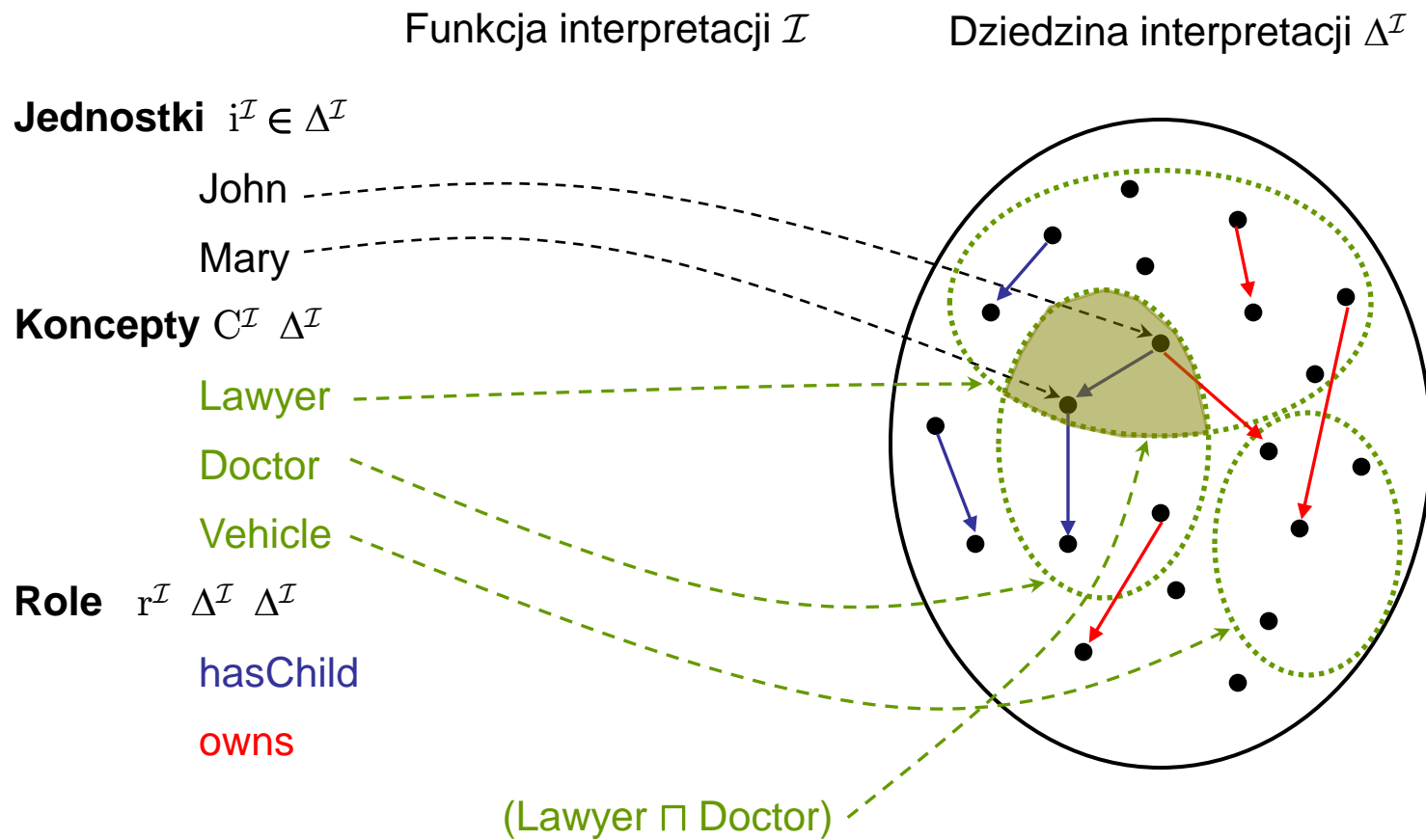
$\mathcal{I}$ - **funkcje interpretacji**, które mapują:

- klasy do podzbioru obiektów dziedziny

$$A \rightarrow A^{\mathcal{I}} \subseteq \Delta^{\mathcal{I}}$$

- właściwości do zbioru par obiektów dziedziny

$$R \rightarrow R^{\mathcal{I}}$$

Źródło: (Horrocks, 2006)

$$\top^{\mathcal{I}} = \Delta^{\mathcal{I}}$$

$$\perp^{\mathcal{I}} = \emptyset$$

$$(C \sqcap D)^{\mathcal{I}} = C^{\mathcal{I}} \cap D^{\mathcal{I}}$$

$$(C \sqcup D)^{\mathcal{I}} = C^{\mathcal{I}} \cup D^{\mathcal{I}}$$

$$(\neg C)^{\mathcal{I}} = \Delta^{\mathcal{I}} \setminus C^{\mathcal{I}}$$

$$\{x\}^{\mathcal{I}} = \{x^{\mathcal{I}}\}$$

$$(\exists R.C)^{\mathcal{I}} = \{x \mid \exists y. \langle x, y \rangle \in R^{\mathcal{I}} \wedge y \in C^{\mathcal{I}}\}$$

$$(\forall R.C)^{\mathcal{I}} = \{x \mid \forall y. (x, y) \in R^{\mathcal{I}} \Rightarrow y \in C^{\mathcal{I}}\}$$

$$(\leq_n R)^{\mathcal{I}} = \{x \mid \#\{y \mid \langle x, y \rangle \in R^{\mathcal{I}}\} \leq n\}$$

$$(\geq_n R)^{\mathcal{I}} = \{x \mid \#\{y \mid \langle x, y \rangle \in R^{\mathcal{I}}\} \geq n\}$$

$$(R^{-})^{\mathcal{I}} = \{(x, y) \mid (y, x) \in R^{\mathcal{I}}\}$$

Równoważność konceptów

$$C \equiv D \Leftrightarrow \forall I \ C^I = D^I$$

Np.

$C = \forall \text{ hasChild.Female} \sqcap \forall \text{ hasChild.Student}$

$D = \forall \text{ hasChild.}(\text{Female} \sqcap \text{Student})$

Baza wiedzy DL

- Tbox – terminologia - zbiór aksjomatów natury ogólnej

$\{\text{Doctor} \sqsubseteq \text{Person},$

$\text{HappyParent} \sqsubset \text{Person} \sqcap \forall \text{hasChild}.(\text{Doctor} \sqcup \exists \text{hasChild}.\text{Doctor})\}$

Ogólnie: $C \sqsubseteq D, C \sqsubset D, R \sqsubseteq S, R \sqsubset S, R^+ \sqsubseteq R$

gdzie: C, D - koncepty, R, S - role,

R^+ - zbiór przechodnich ról

- Abox – zbiór aksjomatów dotyczących danych

$\{\text{John}:\text{HappyParent}, \text{John hasChild Mary}\}$

Ogólnie: $x:D, \langle x,y \rangle:R$ gdzie: x,y nazwy obiektów

- Baza wiedzy = $\langle T, A \rangle$

Terminologia (Tbox)

Woman $\equiv$ Person $\sqcap$ Female

Man $\equiv$ Person $\sqcap$ $\neg$ Woman

Mother $\equiv$ Women $\sqcap$ $\exists$ hasChild.Person

Father $\equiv$ Man $\sqcap$ $\exists$ hasChild.Person

Parent $\equiv$ Mother $\sqcup$ Father

Wife $\equiv$ Woman $\sqcap$ $\exists$ hasHusband.Man

GrandMother $\equiv$ Mother $\sqcap$ $\exists$ hasChild.Parent

MotherWithManyChildren $\equiv$ Mother $\sqcap$ ≥ 3 hasChild

MotherWithoutDaughter $\equiv$ Mother $\sqcap$ $\forall$ hasChild. $\neg$ Woman

Terminologia (Abox)

C(a)

MotherWithoutDaughter(ANNA)

Father(PAWEŁ) lub PAWEŁ:Father

R(b, c)

hasChild(ANNA, PAWEŁ)

hasChild(PAWEŁ, PIOTR)

lub $\langle \text{ANNA}, \text{PAWEŁ} \rangle : \text{hasChild}$

Wnioskowanie

TBox

Mother $\equiv$ Woman $\sqcap$

$\exists$ hasChild.Person

Parent $\equiv$ Mother $\sqcup$ Father

GrandMother $\equiv$ Mother $\sqcap$

$\exists$ hasChild.Parent

MotherWithoutDaughter ...

ABox

MotherWithoutDaughter(ANNA)

Father(PAWEŁ)

hasChild(ANNA, PAWEŁ)

=> ANNA jest babcią

=> Paweł nie ma siostry

Zastosowania i narzędzia

- Bazy danych
  - Sprawdzanie spójności strukturalnej baz danych
  - Integracja schematów danych
- Ontologie, e-Science
  - Inżynieria ontologii (schema design, utrzymanie, integracja)
  - Wnioskowanie z wykorzystaniem ontologii
- Implementacje systemów
  - FaCT, FaCT++, Cerebra, Racer, Pellet, ...

Literatura

- Goczyła K. (2011), Ontologie w systemach informatycznych, Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT, Warszawa.
- Baader F., Nutt W. (2002) Basic Description Logics. In the Description Logic Handbook, edited by F. Baader, D. Calvanese, D.L. McGuinness, D. Nardi, P.F. Patel-Schneider, Cambridge University Press, pages 47-100.
www.inf.unibz.it/~franconi/dl/course/dlhb/dlhb-02.pdf
- Horrocks I. (2006) OWL: A Description Logic Based Ontology Language, Description Logic Reasoning
<http://www.cs.man.ac.uk/~horrocks/Slides/>

Dziękuję za uwagę.

Materiały przygotowane w ramach projektu „Uruchomienie unikatowego kierunku studiów Informatyka Stosowana odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku pracy” ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego nr umowy UDA – POKL.04.01.01-00-011/09-00